

MILJØstyrelsen/Kemikalier
Skatteministeriet

20. marts 2006

**Ftalater –
reguleringsmæssig status, ftalatafgiftens effekter og overvejelser om differencieret afgift.**

Miljøministeren har over for Folketinget tilkendegivet, at Miljøstyrelsen i samarbejde med Skatteministeriet vil analysere effekten af afgiften på ftalater, og om afgiften kan ændres, så den i højere grad fremmer substitution af skadelige ftalater. En justering af afgiften kan være relevant, hvis der i EU-regi ikke arbejdes videre med at forbyde ftalater til anvendelser, hvor der fortsat er grund til bekymring.

Sundheds- og miljøeffekter af ftalater

Ftalater er en gruppe af stoffer, hvoraf flere har en blødgørende effekt. Der anvendes fra 15 – 50 % ftalater, afhængig af hvad materialet skal anvendes til.

Siden den nuværende afgift på ftalater blev vedtaget i 1999, er der kommet ny viden om de mest anvendte ftalater. Det har resulteret i, at tre ftalater er blevet klassificeret og kommet på listen over farlige stoffer. Det drejer sig om:

	Klassificering
Diethylhexylphthalat (DEHP)	Kan skade barnet under graviditet og kan skade forplantningsevnen.
Dibutylphthalat (DBP)	Kan skade barnet under graviditet og mulighed for skade på forplantningsevnen.
Butylbenzylphthalat (BBP)	Kan skade barnet under graviditet og mulighed for skade på forplantningsevnen.

To andre ftalater, DINP og DIDP, er undersøgt for en række skadelige effekter, men det har ikke givet grundlag for en klassificering af stofferne.

Herudover findes der en lang række andre ftalater, som på nuværende tidspunkt kun er vurderet sparsomt, men hvor det ikke er usandsynligt, at de kan have problematiske effekter. Nye undersøgelser viser for eksempel, at diisobutylphthalat (DIBP) har lignende effekter som de allerede klassificerede ftalater. Klassificeringsgruppen i EU vil i marts 2006 diskutere, om der er grundlag for en klassificering af DIBP.

Regulering af ftalater

Ftalater er reguleret både via EU lovgivning og ved særlig dansk regulering. En markant forskel er, at den danske regulering ikke skelner mellem de enkelte ftalater, mens EU reguleringen vedrører specifikke ftalater.

I Danmark er ftalater forbudt i legetøj og småbørnsartikler til børn under tre år, hvor der er suttemulighed.

EU-reglerne for de tre klassificerede ftalater DEHP, DBP og BBP er blevet strammet op, så de tre ftalater nu er forbudt i alt legetøj og visse småbørnsartikler til børn op til 14 år. Tre andre ftalater, diisononylphthalat (DINP), diisodecylphthalat (DIDP) og di-n-octylphthalat (DNOP) er forbudt i sådant legetøj og småbørnsartikler, der kan puttes i munden.

Endvidere er der EU-regler for anvendelsen af ftalater i kosmetik og visse kemiske produkter (fx maling, lak og lim) til private og i forbindelse med fødevareemballage.

Resterende områder

I EU's risikovurderingsprogram for kemiske stoffer har en række ftalater¹ været underkastet en vurdering, men for to af stoffernes vedkommende, DEHP og BBP, er der endnu ikke er taget endelig stilling til den opfølgende risikohåndtering.

Der blev afholdt EU-møde i november 2005, hvor muligheden for et forbud mod anvendelsen af ftalaten DEHP i en række produkter blev diskuteret. Mødet viste, at Kommissionen ikke at ville foreslå restriktioner vedrørende produkter til udendørs brug, men formentlig kun vil foreslå begrænsninger i emissionen fra industrielle PVC processer, hvor emissionen ikke er tilstrækkelig kontrolleret.

Med hensyn til BBP er der endnu ikke kommet et konkret forslag til risikoreduktion. Men da BBP kun anvendes i begrænset omfang, forventes der ikke vedtaget nogen yderligere regulering.

Afgiftsovervejelser

Nuværende afgift

Lov om afgift på polyvinylchlorid og ftalater trådte i kraft 1. juni 2000. Afgiftsgrundlaget er begrænset til varer, hvor det vurderes, at pvc- og ftalatmængden kan opgøres som en standarddel, og hvor der vurderes at kunne opnås en substitutionseffekt. Afgiftssatsen er 2 kr. pr. kg. pvc og 7 kr. pr. kg ftalat. Der skal kun betales afgift af varer, hvis den afgiftspligtige del udgør mere end 10 % af den samlede vare. Det blev groft skønnet, at afgiften ville kunne reducere ftalatforbruget med 30 %.

Forbrug af ftalater

På baggrund af tal fra Danmarks Statistik er det samlede forbrug af ftalater skønnet til ca. 9.900 tons i både 2000 og 2001. På basis af udviklingen i provenuet fra ftalatafgiften vurderes forbruget af ftalater generelt at være faldet med ca. 15 % fra 2002 til 2004, men der er store variationer mellem de enkelte produkttyper. Det kan ikke vurderes, om indholdet af ftalater i de enkelte produktgrupper rent faktisk er faldet, idet afgiften pålægges produkterne med indhold af ftalater på basis af produktets vægt uden hensyn til den konkrete koncentration af ftalater.

¹ DBP, DIDP og DINP, DEHP og BBP

Forbruget af ftalaterne DEHP, DINP og DIDP, som er de mest anvendte ftalater i ftalatblødgjort PVC, er opgjort i 17 EU-lande og Norge, Schweiz, Tyrkiet og Island. Opgørelsen viser et samlet fald i ftalatforbruget på 5 %. Faldet i det danske forbrug har således været 3 gange større end det gennemsnitlige, og det vurderes, at afgiften har været en medvirkende årsag hertil.

Der er i samme periode sket en omfordeling mellem de forskellige ftalattyper. DEHP's andel af det samlede forbrug af ftalater er faldet fra 45 procentpoint i 1997 til 22 procentpoint 2004, mens DINP og DIDP's samlede andel af forbruget er steget fra 35 procentpoint i 1999 til 58 procentpoint i 2004. Det indebærer, at der efter klassificeringen af DEHP er sket en substitution over til at bruge andre, ikke klassificerede, og dermed formentlig mindre farlige, ftalater. Den europæiske industri vurderer, at stigningen primært er sket for DINP.

PVC informationsrådet vurderer, at der er sket nogen substitution bort fra PVC (specielt inden for kabler). Det vurderes primært at være på grund af prisforskelle, at virksomhederne ikke i højere grad skifter til andre blødgørere, idet alternativerne angives at være mindst dobbelt så dyre som ftalaterne. Men tekniske vanskeligheder ved at indkøre alternativerne forekommer også.

Justeringsovervejelser

Den nye viden om ftalaternes egenskaber giver baggrund for at differentiere afgiften, så de mest problematiske ftalater bliver pålagt den højeste afgift. Det kan ske ved, at produkter indeholdende de tre klassificerede ftalater pålægges en højere afgift, mens andre ftalatholdige produkter pålægges en lavere afgift.

En højere afgift på de problematiske ftalater vil fremskynde den igangværende udvikling, hvor DEHP erstattes af ikke klassificerede eller ikke vurderede ftalater. Afgiften på øvrige ftalater bør dog fortsat have en sådan højde, at man tilskynder til at anvende andre blødgørere end ftalater.

Det har været overvejet, om det ville være hensigtsmæssigt at anvende tre niveauer, således at produkter med de tre klassificerede ftalater blev pålagt en høj afgift, produkter med de tre øvrige ftalater, som er reguleret i EU (DINP, DIDP og DNOP), blev pålagt en lavere afgift, mens andre produkter med ftalater fik pålagt en endnu lavere eller ingen afgift. Der vurderes imidlertid ikke at være nogen faglig begrundelse for at skelne mellem ikke-klassificerede ftalater i EU og ikke-vurderede ftalater, idet deres strukturelle opbygning ikke tyder på nogen væsentlig forskel i farlighed.

På denne baggrund forekommer det mest hensigtsmæssigt at arbejde videre med to afgiftsniveauer.

Analyse og kontrol

Indholdet af ftalater i forskellige produkter kan gennem analyse fastslås med stor præcision. Man vil dog i mange produkter kunne finde små mængder af ftalater, da ftalaterne kan sidde i produktionsudstyr fra tidligere produktioner eller komme fra analyseudstyret. Koncentrationen af ftalater vil dog være betydelig højere, når ftalater er tilsat for en blødgørende effekt, end når der er tale om urenheder.

Analysemetoder kan både vise om et produkt indeholder ftalater, og i givet fald hvilke. En analyse af et produkt, som viser koncentrationen af de enkelte ftalater i et produkt, koster ca. 1.400 kr. for det første produkt og ca. 1.000 kr. for efterfølgende produkter.

Kontrollen foregår dog kun sjældent ved analyse af produkter, men derimod ved produktbeskrivelser og erklæringer fra producenten. En differentiering af afgiften for forskellige ftalater vil dog kræve lidt mere af producenten/importøren, da denne så skal vide præcist hvilke ftalater, der er anvendt produkterne.

Afgiftsområdet

Den gældende ftalatafgift omfatter følgende områder, hvis de indeholder blødgjort pvc eller ftalater:

1. Bløde rør og slanger samt fittings dertil af plast, bortset fra bløde rør til anvendelse i civile fly samt slanger til medicinsk brug, som er CE-mærket.
2. Gulvbelægningsmaterialer og væg- og loftsbeklædning
3. Selvklæbende folier og tape i ruller eller i strimler,
4. Tagfolier, membranfolier, tagplader og ovenlysvinduer,
5. Tidsskriftskassetter, ringbind, brevordnere, charteks og plastlommer,
6. Handsker, forklæder, beskyttelsesdragter, regntøj
7. Presenninger, bortset fra presenninger til lastbiler og sættevogne/påhængsvogne til lastbiler,
8. Dækketøj, gardiner, rullegardiner, forhæng og gardinkapper,
9. Isolerede elektriske ledninger, kabler mv.
10. Tagrender og nedløbsrør, stålplader og -profiler

Der er afgift på de fleste af de områder, som er omfattet af det forslag til risikoreduktion i EU, som ikke forventes gennemført. Der er dog enkelte områder, fx undervognsbelægninger til biler og skosåler der er undertaget.

Behov for præcisering og justering af afgiftsområdet

Det må overvejes, om der i forbindelse med administrationen har været tvivlstilfælde, som behøver lovmæssig afklaring. Der gælder fx reklametryk på biler.

I forbindelse med en ændring af ftalatafgiften kan det overvejes at justere afgiftsområdet. Blandt andet er der peget på indholdet af ftalater i tasker, herunder især til tasker, penalhuse etc. til børn. De miljømæssige gevinster og de økonomiske og administrative konsekvenser ved at udvide afgiftsområdet på sådanne områder bør belyses.